

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemane za celo leto 3 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 75 kr. in za četrť leta 90 kr., — po pošti prejemane pa za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. in za četrť leta 1 gld. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 40 kr. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (insetate) vzprejmlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 8 kr., za dvakrat 12 kr., za trikrat 15 kr. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 3. januarija 1896.

Politiški oddelek.

Deželni zbori.

Današnja številka „Novic“ izhaja že v letu 1896. Slovenci ne nastopamo tega leta s posebnimi nadami, kajti položaj za nas nikakor ni posebno ugoden. Vse kaže, da bomo v novem letu imeli zopet le boje za naše narodne pravice, o katerih pa ne vemo, koliko uspeha bodo imeli. Nova vlada noče, ali se ne upa nič konkretnega obljubiti. Od Windischgrätzove vlade smo imeli vsaj nekako zagotovilo, da dobimo gimnazijo v Celju, a grof Badeni pa, kolikor je nam znano, nam še ni ničesa gotovega obljubil. Prijaznih besed je imel pač dosti za nas, kakor za vsako avstrijsko narodnost, a konkretnih obljub se je pa izogibal. Ravno tako malo nad, kakor v vlado, stavimo v deželne zbor, ki so se sešli ali se še snidejo te dni, če tudi se govori, da se v njih pojasni politični položaj. Slovenci od deželnih zborov nič veselega ne pričakujemo. Deželni glavar kranjski je naglašal v svojem nagovoru potrebo mirnega in složnega delovanja. Njegove besede bi nas bile razveselile, ako bi mogli verjeti, da bi bile kaj več kakor fraza. Nam se zdi skoro nemogoče, da bi se strasti, ki so se bile tako razvnele pri volitvah, bile kar tako polegale. Dvomimo posebno, da bi stranka, h kateri pripada deželni glavar, hotela tako složno delovanje. Za složno delovanje je treba, da vsaka stranka nekoliko prijenja, a baš te prijenljivosti ne pričakujemo od te stranke, kadar ne bode šlo vse po njeni volji. Veselilo bi pa nas, ko bi se motili, in bi v deželnem zboru zares vsi slovenski poslanci složno delovali v blagor slovenskega naroda.

V štajerski deželni zbor Slovenci niti ne gredo, kakor so sklenili. Brezpogojno tudi v ta zbor vstopiti ne morejo, ko so jih razžalile vse nemške stranke, sprejemši znano resolucijo proti celjski gimnaziji.

V štajerskem deželnem zboru Slovenci nimajo prijatelja, morda izvzemši nekaj kmetskih poslancev, kakor

Kalteneggerja, Hagenhoferja, katerim moramo v čast reči, da niso nam nasprotni in če so tedaj glasovali proti nam, so le glasovali, ker je konservativni vodja Karlon s svojo zavito resolucijo jih bil zapeljal. Kaltenegger je potem v državnem zboru popravil svojo napako s tem, da je celjsko gimnazijo zagovarjal celo proti Karlonovi volji.

Vlada je skušala Slovence spraviti v štajerski deželni zbor, a se jej ni posrečilo. Sedaj, če hoče v tem oziru kaj doseči, se mora obrniti do Nemcev, da dajo jamstvo, da se Slovenci ne bodo več na podoben način žalili v Gradcu in da se jim zagotove sredstva za narodni razvoj. Vlada pa pri Nemcih ni storila, kolikor vemo, dosedaj še nobenega koraka, pa tudi s svoje strani ničesa storila, da bi zadovoljila težnje štajerskih Slovencev, zatorej ne moremo imeti vanjo zaupanja, da bi imela najboljše namene z našim narodom.

Če pojdejo Slovenci v isterski in tržaški deželni zbor, za gotovo ne vemo. Toliko je gotovo, da ne bode brez burnih prizorov, ako pojdejo. V tržaškem pride letos na vrsto zopet prošnja za italijansko vseučilišče, kakor že mnogo let. Zanje Slovenci ne morejo glasovati, dokler se jim v Trstu ne dovolijo Slovincem niti potrebne ljudske šole. Na takem vseučilišču bi se pa tudi ne gojil avstrijski, temveč iredentovski duh. Sicer pa odločnost in vztrajnost Italijanov mora biti nam za vzgled in vspodbudo. Leto za letom ponavljajo svoje prošnje, dočim se za osnovo slovenskega vseučilišča ali pravne akademije v Ljubljani jedva kdo zmeni. Mari bi ne bilo umestno, da bi tudi kranjski deželni zbor stvar včasih podrezal. Seveda je malo upanja, da bi se to zgodilo. Večji del slovenskih poslancev pripada stranki, ki se ni upala niti vsprejeti slovenskega vseučilišča v svoj program, pa tudi mej drugimi se ne kaže toliko naudušenja za stvar, kakor bi bilo želeti. Tudi imajo v deželnem zboru Nemci prevelik vpliv, da bi bil mogoč kak odločen korak v tem oziru.

Slovenci od deželnih zborov v narodnem oziru nič posebnega ne pričakujemo in sodimo o njih delovanju

ravno tako, kakor smo pisali pred nekaterimi leti. Važne obravnave bodo v deželnih zborih severnih kronovin. Češki deželni zbor se je začel z demonstracijo Mladočehov proti namestniku grofu Thunu. Zagnali so velik hrup, ko je jel govoriti ob otvorjenju in izjavili so, da ga nočejo poslušati, ker ima preveč na vesti in ostavili dvorano. Namestnik Thun je mislil, da se mu bode posrečilo z nekaterimi prijaznimi besedami potolažiti Mladočehi. Sedaj ve, da se je motil. On in grof Badeni sedaj vesta, da grof Thun mora poprej odstopiti, nego se sploh more govoriti o kakih pogajanjih z zastopniki češkega naroda. Kakšne posledice bode to imelo, ne vemo. Sicer se pa govori, da hočejo v češkem deželnem zboru sprožiti misel na spravo z Nemci. Mladočehi mislijo baje razviti cel svoj program v tem oziru. Po njih mnenju stvar spada v deželne zборе. Točnih poročil nimamo, kakšne pogoje hočejo staviti Mladočehi, a toliko je gotovo, da zahtevajo, da sklepu češkega deželnega zbora pritrđita tudi moravski in šleški deželni zbor in se tako napravi na jednaki podlagi sprava za vse dežele češke krone. Govori se, da pred vsem hočeio Mladočehi zahtevati enakopravnost češčine in nemščine v vseh treh deželah češke krone v notranjem in vnanjem uradnem poslovanju in pa da morajo vsi državni in deželni uradniki biti večji obeh deželnih jezikov.

Priznati moramo, da so mladočeški nazori zdravejši od znanih dunajskih punktacij, ker se raztezajo na vse dežele češke krone. Odkritosrčno pa rečemo, da Slovenci se jih ne moremo veseliti. Če se bi Čehom želje izpolnile in izvršitev narodne enakopravnosti izročila deželnim zborom, prišli bi Slovenci v enak položaj, kakor so ogerski Slovani, ko so se Madjari pobotali s Hrvati. Čehi bi nam več pomagati ne mogli, ker bi vse bilo le deželna zadeva. Štajerski, koroški, isterski in tržaški deželni zbor bi že znal pristriči Slovencem vse pravice.

Sicer pa mislimo, da bi tudi za dežele češke krone taka uredba ne bila primerna, ker preveč diši po državnopravnem stališču in se premalo ozira na dejanske narodnostne razmere. Na Češkem in Moravskem bi se pač na ta način rešilo narodno vprašanje, a v Šleziji bi se Poljakom storila velika krivica. V tej deželi je močen poljski živelj, ki ima ravno tako pravico do narodne enakopravnosti, kakor Čehi ali pa Nemci. Če se mu ne prizna narodna enakopravnost, bode poljsko prebivalstvo težilo po zjedinenju z Galicijo. Zato je pa potrebno, da se za poljske okraje stvar kako drugače uredi. Pri tacih vprašanjih se je treba ozirati na dejanske razmere, ne pa le na stare zgodovinske pravice, vsaj so se še državne meje večkrat morale premakniti po narodnih potrebah in težnjah. Sploh pa mi stojimo na stališču, da se stvar ima vrediti v državnem zboru za vso državo. Član XIX. drž. osnovnih zakonov je državni zakon in se ima tudi izvršiti potom državne zakonodaje. Sicer pa mi dvomimo, da bi sploh iz sprave sedaj bilo kaj. Nemci ne bodo hoteli odstopiti od svojih predpravil v Moraviji in Šleziji.

V moravskem deželnem zboru bodo Čehi zahtevali osnovo češkega vseučilišča in toliko meščanskih šol, da bode njih število primerno številu češkega prebivalstva. Temu se bodo ustavljali Nemci. Z osnovo meščanskih šol bi se seveda deželi naložili novi stroški, ker bi jih bilo treba osnovati kar kacic 100, ker imajo sedaj Nemci obilno tacih zavodov, Čehi pa silno malo. Čehi mislijo odposlati na Dunaj tudi deputacijo k cesarju, da bode prosila, naj odredi, da se ob petindvajsetletnici njegovega vladanja otvori češko vseučilišče na Moravskem.

V Gališkem deželnem zboru bode huda debata pri verifikaciji volitev, ki gotovo vladi ne bode po volji. Večina bode volitev pač potrdila, a postopanje političnih oblastev se bode javno razkrilo, kar grofu Badeniju ne bode ljubo. Bojev bode v deželnih zborih veliko, a najbrž malo sadu.

Politični pregled.

Občni zbor «Slovenskega političnega društva». — „Slovensko politično društvo“ je imelo v Maribori dne 22. m. m. v čitalnični dvorani svoj občni zbor. Predsedoval je državni poslanec dr. Gregorec, ki je društvu naznanil enoglasni sklep slovensko-štajerskih deželnih poslancev, da ne grejo nazaj v štajerski deželni zbor, ki se je snidel 28. m. m. Društvo je z burnimi klici „živili!“ pozdravljalo ta sklep, ki pač ne more biti drugačen, dokler nam Nemci v Gradei ne priznavajo nobenih narodnih pravic. O političnem stanju je govoril g. dr. Gregorec in razložil položaj naš v bodoči nagodbi z ogersko kraljevino ter naglašal, da morajo Ogri v prihodnje več plačevati, ko so do sedaj plačevali k skupnim državnim potrebam. Kajti Ogri so v dobi dualizma obogateli, drugo cesarstvo je obožalo Ogri laže in boljše svoje pridelke prodajajo, ko mi. Naše vino, naše zrnje, naše svinje in živina ne gredo v denar, ker nam škoduje na dobro Ogrom večinoma skoz Reko dovažano italijansko vino, ogersko žito in ogerska živina. Glede razmerja slovenskih državnih poslancev med seboj je bila sprejeta od g. dr. Rosine iz Ljutomera nasvetovana resolucija, da naj vsi slovenski državni poslanci postopajo skupno za koristi našega naroda in naj porabijo svoj upliv v to, da bodo poslovali državni uradi, posebno tudi politične oblasti (okrajna glavarstva) tako, da jim bode mogoče zaupati. Novi odbor društvu se je izvolil tako-le: predsednik, preč. g. dr. Gregorec, državni poslanec; odborniki: preč. gg. kanonika dr. Križanič in dr. Mlakar, potem gg. dr. Radey, prof. Robič, dr. Glančnik, vsi v Mariboru, dr. Jurtela v Šmarju pri Jelšah, dr. Serbec, dr. Dečko in Dragotin Hribar, urednik „Domovine“ v Celju; namestniki: gg. F. Korošec in dr. J. Glaser v Mariboru, notar L. Baš v Celji. Pri konstituiranju odbora je bil izbran podpredsednikom. g. dr. Radey, blagajnikom gosp. prof. in poslanec Robič, tajnikom pa Dragotin Hribar v Celju. Po nasvetu g. dr. Jurtele izrekla se je zahvala slovenskim časnikom za branitev naših pravic Gg. L. Baš in dr. Pipuš sta prosila društvenike, naj se vsak v svojem delokrogu poteguje za dejansko izvrševanje ravnopravnosti pri uradih, da se odpravi postopanje nekaterih državnih uradnikov, ki ne smatrajo pripadnosti k slovenski politično-narodni stranki ravno tako upravičene kakor glede nemške stranke.

Baron Morsey je že dolgo hrepenel po ministerskem sedežu. Kakor sedaj pove neki štajerski konservativni list, se je že za koalicijske vlade govorilo o tem v klubu, da bi Morsey poljedelski minister postal. Kako da iz tega ni bilo nič, ne vemo. Morda grof Hohenwart ni dovolj odločno se potegoval na višjih mestih zanj. Ko pa še pri premeni vlade ni